ЎЗБЕК ХАЛҚ МУСИҚАСИ ВОСИТАСИДА МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРДА МИЛЛИЙ ТАРБИЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШ УСЛУБЛАРИ ВА БАРКАМОЛ АВЛОД КАМОЛОТИ

Куйчибекова Чинора Кахрамановна
Наманган вилояти Поп тумани
26-сонли Мактабгача таълим ташкилоти директори

Аннотация: *Ушбу мақолада келажак эгалари бўлган ёш авлодни етук ва баркамол, инсонпарвар бўлиб вояга етишида мусиқа санъатининг аҳамияти муҳим эканлиги ёзилган.*

Аннотация: *В данной статье написано, что значение музыкального искусства важно для того, чтобы молодое поколение, являющееся хозяевами будущего, выросло зрелым, все сторонне развитым и гуманным.*

Abstract: *This article states that the importance of musical art is important so that the young generation, who are the masters of the future, grows up mature, comprehensively developed and humane.*

Калит сўз: *Боғча, санъат, маданият, тўгарак, таълим, педагог, миллий, қадрият, анъана, мусиқа, тарбия.*

Ключевые слова: *Детский сад, искусство, культура, круг, образование, педагог, национальность, ценности, музыка традиции, воспитание.*

Key words: *Art, culture, circle, education, teacher, nationality, values, music, traditions, upbringing*

Миллатнинг келажаги ҳисобланган ёш авлодни ҳар томонлама етук инсон қилиб вояга етказиши, уларни маълум тарбияси, маънавий камолоти масаласини давлат даражасига кўтарилиши бугунги кунда тарбия мураббийлари олдида турган долзарб вазифадир. Маълумки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан болалар боғчаларининг босқичма-босқич давлат тасаруфига ўтказиш ҳақида қарор қабул қилиниб унда Ўзбекистоннинг келажагини бўлган ёш баркамол авлодни тарбиялаш учун шарт-шароит яратиш, ўқишга ўргатиш уларнинг ўз имкониятларини англашга, билим олишга, ҳунар ўрганишига кўмак бериш назарда тутилган. “Биз ўсиб келаётган ёш авлодни, таълим тарбиясининг, уларнинг замонавий илғор бўлишларига эга бўлган холда, улуғ бобокалонларимиз меросига муносиб бўлишларини давлатимизни устивор йўналиши деб биламиз”- дейди Давлатимиз раҳбари Ш. М. Мирзиёев.

Шундай экан ёш авлодни тарбиялаш, маданиятли қилиб ўстириш тариҳий меросларимизни асрай олишга ўргатиш каби масалалар аввало болалар боғчасининг тарбиячи мураббийларига боғлиқ. Болаларни атроф муҳит билан таништириш ва сўз орқали борлиқни билиб олишга, табиатни Ватанни севишга ўргатиш болалар боғчасида тарбия олишдан бошланади. Болаларни сўз бойлигини ошириш, нутқини ривожлантириш хотираси мусиқий қобилиятини ўстириш, ўтказиладиган барча

машғулотларда, ҳусусан мусиқа машғулотларида ўйин, мултимедия инновацион технологиялардан фойдаланишга боғлиқ. Мактабгача тарбия ёшидаги болаларга таълим тарбия беришда асосий мақсад, уларни жисмонан соғлом, маънан етук, маданиятли, мехнатсевар, ватанпарвар, маънавий пок одоб ахлоқли инсонлар қилиб вояга етказиш. “Мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат таълаблари ” асосида ишлаб чиқилган “Илк кадам ” дастурида илк ёшдан олти-етти ёшгача бўлган болаларни жисмоний, ижтимоий - ҳиссий, нота ўқиш ва саводга таёрлаш, ақлий ривожлантириш бўйича, педагогик вазифалар асосида ҳар бир ёш гуруҳ болалари ўқув йили оҳирига келиб эгаллашлари лозим бўлган малака ва билимларининг зарурий ҳажми берилган.

Ёш болаларни хар томонлама камол топтириш ва тарбиялаш турли воситалар, ҳамда мусиқа машғулотлари тадбирлар, эртаклар орқали амалга оширилади. Мусиқа машғулотлари, байрам эртаклари, инновацион технология, мультимедия, электрон дарсликлар, ўқув қўлланмалар, слайдлардан фойдаланиб, боғча болаларини нутқ маданияти, дунёқарашини шакллантиради. Атроф муҳитни тўғри англашда эса, ўзларини ўраб турган нарсаларни, юз бераётган ходисалар, куй ва қўшиқларни, рақсларни харакатларини бажаришга қизиқадилар ва меҳнатга лаёқатлик жихатдан етук бўлишга интиладилар. Улуғ аллома Абу Наср Фаробий “ Ҳар бир киши аъло даражада тарбия олмоғи керак ва чуқур билимга эга бўлмоғи лозим. Атроф муҳитдан барча нарса ва ходисаларни билмоғи учун, мусиқа ва тарбия воситалари орқали болаларга илк ёшдан энг яхши фазилатларни уйғотмоқ лозим ” дея айтган эди. “ Ақл хақида рисола ” “Китобул аҳлоқ ” ва бошқа бир қанча асарларда.

Боғча ёшидан берилган таълим тарбия, тўғри олиб борилиши керак, чунки боғча ёшидан олиб борилган билимлар, мусиқий машғулотлар, дидактик ўйинлар, топишмоқлар, куй ва қўшиқлар, эртаклар, ўзаро муомила маданиятлари бола қалбида бутун умр муҳрланиб қолади. Болаларни нутқини ўстириш, мусиқий қобилиятини, хотирасини ривожлантиришга турли ўйинлар, машғулотлар, рақс ҳаракатлари эртакларни, ўзбек халқ куй ва ашуллалари муҳим ахамиятга эга. Болаларни камолот сари етаклашда, тарбиянинг кўплаб омиллари қатор, мусиқа тарбиясини аҳамияти катта. Бола мусиқа билан илк бор оилада, она алласи орқали танишиб, умрбод мусиқадан мадад топади, маънавий озуқа олади. Зеро, куй ва оханг таъсирида эзгуликка интилиш, гўзалликни асраш, ватанга садоқат, табиатга муҳаббат хис туйғулари аста-секин ривожланиб боради. Оилада, онаси бағрида бола ҳали юришни, сўзлашишни билмай туриб, мусиқани эшитиб ором олади, шўх мусиқани эшитиб турли кўл ҳаракатларни бажариб, мусиқага муносабатини билдиради. Онасидан алла эшитган бола эса, одобли, меҳрибон, меҳнатсевар, халол инсон бўлиб вояга етади. Яхши майин, чиройли мусиқа бола миясини, нерв тузилишини ривожланишига кўмак беради.

Ўзбек халқ мусиқасига миллий чолғу созларига қизиқиши ва меҳр мухаббат уйгонади. Улар мусиқани сирли оламини кашф этиб чолғу созлар овозларини турли оҳангдош куй ва мусиқа бир-биридан фарқ қила бошлайдилар. Мусиқа жўрлигида қўшиқ айта олиш, рақсга туша олиш, рақсга тушганда ҳаракатларни мослаштира олиш, мусиқани тинглаб таҳлил қилиш каби билимларига эга бўла бошлайдилар. Бундан

ташқари бола боғчасида ўтказиладиган мусиқий байрам эрталиклари, уларга кучли таъсир этиб, байрамларнинг тарбиявий кучи ўз ғоясига эга бўлиб хотиралар қолдиради, болалар дунёқарашини бадиий ва маънавий томондан бойитади. Хулоса қилиб айтганда, бугунги кунда мактабгача таълим ташкилотларида болалар яҳши шаклланиб, миллий қадриятларимиз, урф одатларимизни қадрлайдиган одобли, ақлли, ҳар томонлама етук жисмонан соғлом, жамият олдида масулиятни ҳис қиладиган инсонлар бўлиб вояга етадилар.

Умуман олганда мусиқани бола тарбияси билан боғлиқлик ва фойдали тарафларини бир сўз билан якунлаб бўлмайди. Санъатнинг барча турдаги йўналишлари ҳар бир жамият аҳолисини, хусусан болалалар ҳаётига ўзининг ижобий таъсирини албатта кўрсатади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш чора тадбирлари тўғрисида” 2017 йил 9 сентябрдаги қарори.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Мактабгача таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси”.
3. Маданият. Маърифат. Маънавият. Раҳимберган Сапаев нашриёт-матбаа ижодий уйи Тошкент – 2019.
4. “Халқ сўзи” газетаси. Тошкент - 2017 йил.
5. “Умумий психология”. Э.Ғозиев.Тошкент - 2002 йил.
6. “Мактабгача таълим педагогикаси”.Тошкент “Илм Зиё” 2011 йил.